

LAL.

ACC. N:R. 4458

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Karl Svanberg*
 Härad: *Sunnarbo* Adress: *Vik Hamneda*
 Socken: *Pjätteryd* Berättat av: *Maria Magnusson*
Emma Bengtsson
 Uppteckningsår: *1885* Född år *i Pjätteryds förs.*

Uppteckningen rör *strumparna Tillnerkas*
"sy på hose" med tillhjälp
av "hosespetå"

Skriv endast på denna sida!

12 sid.

4458
Ett förfärdiga strumpor kallades
"sy hose" eller "sy på hose". Den
dialektala benämningen på strum-
por, var "hose". Ex. på uttryck:
"hong setö ä sy på hose". Strump-
stickorna som användes vid förfärdigandet av strumpor: kalla-
des "hosespetö". I vanliga fall
använde man s. st. strumpstickor
vilka betecknades med en "ho-
sespetegong". Strumpstickorna
köptes oftast av kringvandrande
gärdfarerhandlare. Anvån-
de man särskilt grovt garn
brukade syningen utföras med
"hosespetö" av trä. Särskilt vid
förfärdigandet av grövre skorlar

och tråjar brukade tråsticker användas. Då strumpstickerorna användes brukade man sticke in dem i mystanet (nässtat).

Det garn som användes till strumpor kallades "hosegaan". Till strumpor använde man oftast 2 trådigt garn (Tjvåtrådit gaan) men även 3 och fyra trådigt (firatrådit) garn. Strumpor förfärdigades dels av "ullgaan" dels av garn som beretts av hølften ull och hølften "äppren" (d. v. s. gamla ylleplogg som uppkardats). Av getragg och ull förfärdigades garn som användes till raggsockor, som man hade då det

Skriv endast på denna sida!

4458
var kallt. Än garn som till-
retts av enbart getragg, sydde
man "yttäkosö" att taga över på
skadonen då det var kallt.

Även av garn som tillretts av
kaminull och hundull (konnull)
tillverkades strumpor. Särskilt
"konnullskosöna" voro starka och
varma, varför de voro särskilt
lämpliga till "venntäkosö"
"Simmakosö" behövde ju ej vara
så tjocka, och till dessa använd-
de man finare garn. Ofta an-
vände man vita, ofärgade strum-
por, eller också grö strumpor,
vilka senare förpärddes av garn
som tillretts av saarl o vit ull.

4458

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

vilken sammankardats före spin-
ningen. Wille man färga garnet
så hade man många slags natur-
färger att tillgå. Man tog massa
som fanns på stenar, och "Stäina-
mis" och tillredde därav ett färg-
spad i vilket garnet koktes, och
blev "Stäinamisbrunt". Wille
man färga garnet grött så ko-
kade man det i ett färgspad
vari ett slags ris, kallat "mjäl-
-naris" i'ngisch som färgämne.
Samma färg fick garnet om
det koktes i färgspad vari "pors"
i'ngisch som färgämne.
Garnet som skulle användas
till strumpor "nästodär" till

Skriv endast på denna sida!

ett "nässta". ⁴⁴⁵⁸ Då man "sydde på
höse" hade man oftast "nässtat"
i "knät". Att kasta upp mas-
korna då arbetet skulle börja
kallades att "kast. äpp". Då man
alltså "sydde höse" kastade man
upp så många maskor att man
fick den önskade vidden. Sedan
fortsatte man med stickningen
som var tämligen enkel tills
man kom den längd där hålen
skulle börja. Hålen syddes på flera
sätt alltefter den form man önska-
de. Man sydde "tongehål". Man sydde
"jättnahål". Man sydde "doppelhål".
Hålen syddes samtidigt som
den övriga strumpan. Medelst

Skriv endast på denna sida!

Två arigmaskor brukade man ut-
märka var hälen skulle börja.
Att förmindaka arbetet kallades
att "ta ihop". Att utvidga arbetet
kallades att "ta ut". Att förmind-
ska arbetet då hälen var sydd
kallades "ta ihop hälen". Att
avsluta stickningen kallades
att "ta ihop kasan". Att medelst
en nål fastgöra den garntråd
som blev kvar vid tån, kalla-
des att "fästa ännan".
Det ställe där man förmindaka-
de arbetet, kallades "kopparning".
De vanliga sk. "vädderhosarna" va-
ro ju tämligen enkla, och lätta att
sy, men de strumpor som skulle

användas för helgdagsbruk vara
 så mycket mera särprägelniga.
 Man förfärdigade strumpor i konat
 stickning i olika mönster, ex "kld-
 nämnstöt", eller med ränder i oli-
 ka färger. Man brukade även sticka
 strumpor med bård i någon vackra
 färgten. Olika benämningar på
 strumpor vara: "Vinterhosa" - som
 användes om vintern. - "Sommer-
 hosa" - som användes om sommaren.
 "Vigdaskosa" - som användes i var-
 dagsbruk. - "Hölldaskosa" - som an-
 vändes om helgdagarna. "Borra-
 hosa" - särskilda konatstickade
 strumpor som bruden skulle ha
 till bröllopet. "Dårhosa" - strum-

per tillverkad av bomullsgarn
vilka dess döde skulle ha på sig
Man brukade sjöla sy sina "dö-
kors" för att andra skulle slippa
detta besvär de man "Trellade omman"
De olika delarna av strumpen
kallas: Översta delen "hosekrave"
"hosekravarna". Därefter "håilångden"
"håilångarna". Därefter "håilån" eller
"hosehåilån". Därefter "fötet". Fötets
främre del kallas "spåfötet".
Långa strumpor kallas "lång-
kors". Korta strumpor, d.v.s. strum-
por med korta skoft, kallas
"kottkors". Alla strumpskoftet
kallas oftast "hoseskoft".
De strumporna vara färdiga

brukade man "uallka" dem på
 en refflig Tröbräda kallad "uall-
 keffjöl" Yllestrumpor brukade
 Trättas 3 ggr i rad vid uallkingen.
 För att strumporna skulle bli
 släta, brukade man borsta (börsta)
 dem med en "börsta".

Att sticka ny fot till en gam-
 mal strumpa kallades att "föta"
 "föta äit på bösa". Att sticka ny
 köl till en gammal strumpa
 kallas att "köla bösa". Lätta
 lappar under strumpor brukade
 man ej så ofta föra. I stället
 sydde man nya bitar där strum-
 por var bristfälliga. Då det var
 kallt om vintern och man

"fross" om fötterna, satte man för-
skinslapper som ääsa kallas
"pällslappa" under strumpfoten,
och på så sätt att ullin kom inåt.
Det förekom även att man "satte
vammalslappa" under strumpfoten.
Den lapp av Tyg eller dy. som
fastnyddes under strumpfoten het-
ledes "bot". Det förekom även
att man lagade trasiga strumpor
medela garn, varvid man använde
de stoppnål som kallas "sjömling".
Att laga strumpor kallas att
"böte hosäna". Det garn som
användes att laga strumpor
med, kallas "bötgarn".
Di man bötte strumpor använde

man en "bätelöst" av trä på ut-
ken strumpan påtröddes.

För att spara strumporna brukade
man "kränga" ett par "säckor" (d.ä. s.
acklippta strumpfötter) på strum-
porna, då man var inombhus.

Att gå i bara strumplåsten kallades
att "gaa på säckarna". Att gå barbens
kallades att "gaa barfötta". Om som-
ren gick man till och med barfötad
till kyrkan. Att gå med skor utan
strumpor kallades att "gaa kj'ippe".

Det fanns många, i synnerhet gamla,
kvinnor som "sydde hosi" åt
andra för betalsning. Detta
arbete var dock ännu mindre
lönande än spinneriarbetet.

De som sålde strumpor fingo
 för ett par mansstrumpor, så
 länge att de sökte över knäet, ca
 5-6te år. Ersättningen för ett par
 sådana strumpor var ca 30 öre i ar-
 betslön. "Då ble inte rika och i
 sy på hose". Från den ringa för-
 tjänat strumpstickning, utförd
 med stickor erbjudes fins änn i
 i våra dagar några gummor som
 sysselsatte sig med detta "gabi"

Förutom vid stickning av strum-
 por, användes "hosepetå" även
 vid stickning av pantor, tröjor,
 armmuddar, undertröjor osv.

Då man sydde raka stycken, an-
 vände man endast 2 "hosepetå"